

CÀPSULA 1.

INTRODUCCIÓ A LA CULTURA DE PAU

CÀPSULA 1.

INTRODUCCIÓ A LA CULTURA DE PAU

Autoria
Escola Cultura de Pau

Coordinació
Servei Civil Internacional

Correcció lingüística
Sara Gil

Disseny i maquetació
Mireia Serrano

Objectius d'aprenentatge

Amb aquest material et situaràs en per què la situació del món fa tan necessària l'acció per la pau. També clarificaràs els conceptes de *pau*, *conflicte* i *violència* i reflexionaràs sobre com et travessen a tu mateixa. Finalment coneixeràs possibles línies de treball a favor de la pau sobre les quals aprofundir més endavant.

CONEIXEMENTS

- Conèixer els conceptes de *pau*, *violència* i *conflicte*.
- Reflexionar sobre les pròpies violències.

HABILITATS

- Reconèixer les pròpies capacitats de pau.
- Identificar les capacitats de pau del propi entorn.

ACTITUDS

- Motivar-se per col·laborar en iniciatives de pau arreu (macrosocial).
- Comprometre's en emprendre accions de pau en l'entorn proper (microsocial).

Cultura de Pau: De què estem parlant?

LA SITUACIÓ DEL MÓN DEMANA ACTUAR

La seguretat mundial s'ha deteriorat molt en aquesta darrera dècada (SIPRI, 2018). El nombre de conflictes armats s'ha mantingut en més de 30, i la seva intensitat ha crescut (vegeu la càpsula 2 sobre conflictes armats i desplaçaments forçats). La despesa militar actual és la més alta de la història: El 2018 arribava als 1,822 bilions de dòlars i creixia per tercer any consecutiu, també a Espanya (SIPRI, 2019).

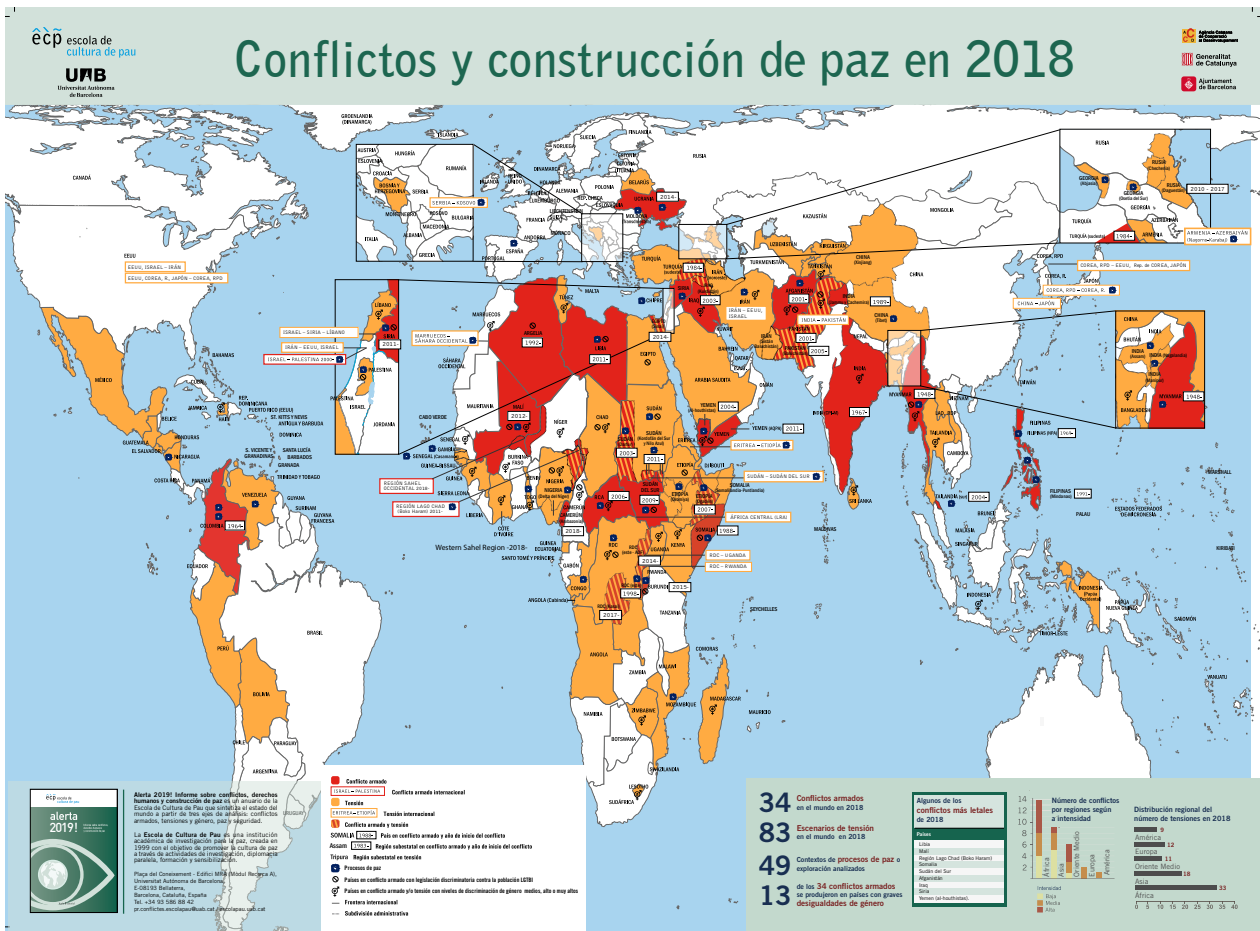
Les conseqüències d'aquest augment d'inseguretat sobre les persones es fan visibles en múltiples dimensions. Alguns exemples són l'enorme increment de morts relacionades amb conflictes armats (augment d'un 216 % arribant a les 130.000 el 2017; IE&P, 2018); el número de persones desplaçades de manera forçada al món, que arriba als 68,5 milions (ACNUR, 2018); o l'increment de violències urbanes que genera una quantitat d'homicidis major que les guerres (unes 464.000 persones van ser víctimes d'homicidi el 2017; UNODC, 2019). La violència directa és només la punta de l'iceberg d'un sistema de violències molt més profund.

La violència afecta les persones directament **i també de forma indirecta minvant els recursos dedicats a l'educació o la salut, entre d'altres temes centrals per la vida de les persones**. Segons l'Índex Global de Pau (2019), l'impacte econòmic global de la violència el 2018 va ser equivalent a l'11,2 % del PIB global (1.853 \$ per persona). Per països, segons el nivell d'impacte de la violència, el cost econòmic mitjà va ser equivalent al 35 % del PIB en els deu països més afectats, en comparació amb el 3,3 % en els deu països més pacífics del món.

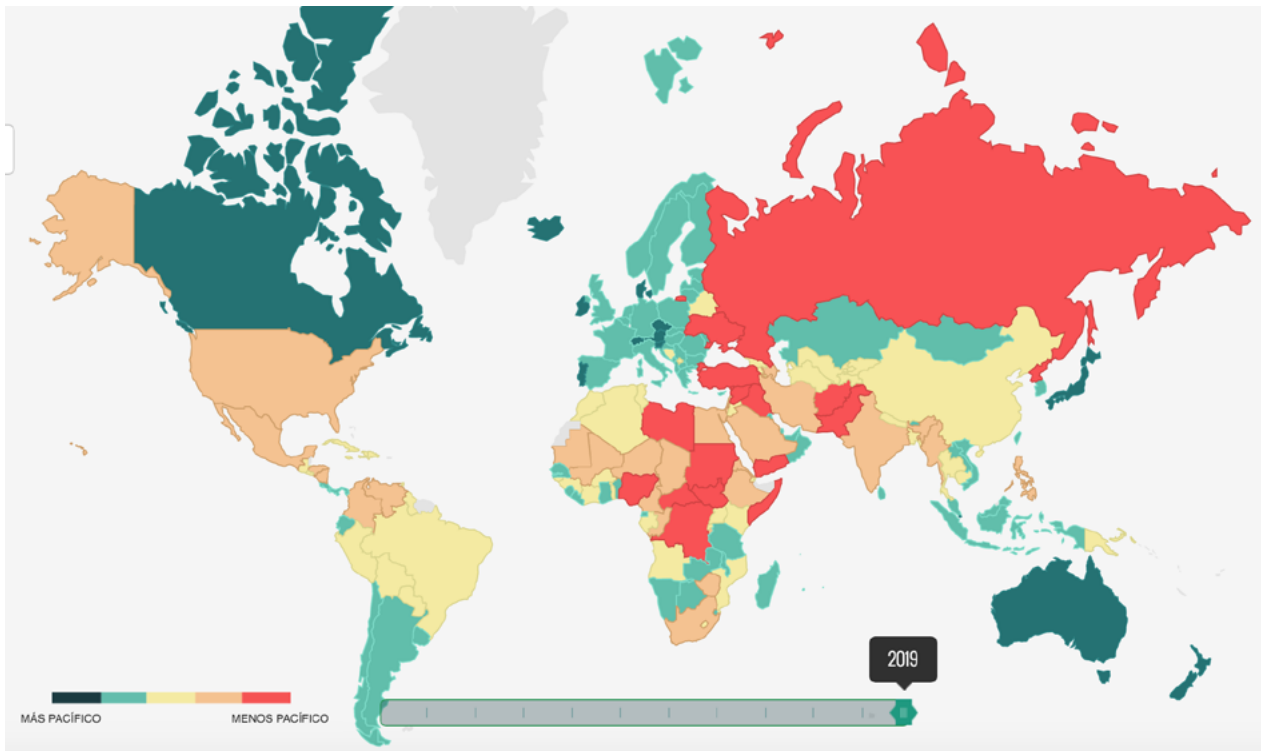
La violència afecta les persones directament i també de forma indirecta minvant els recursos dedicats a l'educació o la salut, entre d'altres temes centrals per la vida de les persones. Segons l'Índex Global de Pau (2019), l'impacte econòmic global de la violència el 2018 va ser equivalent a l'11,2 % del PIB global (1.853 \$ per persona). Per països, segons el nivell d'impacte de la violència, el cost econòmic mitjà va ser equivalent al 35 % del PIB en els deu països més afectats, en comparació amb el 3,3 % en els deu països més pacífics del món.

Tanmateix, tot i que la mitjana de l'Índex Global de Pau (GPI) dels països del món ha empitjorat en un 3,8 % del 2008 al 2018, l'últim any es va observar una mínima millora (IE&P, 2019). Al mateix temps, l'impacte econòmic global de la violència va ser menys greu per primera vegada des del 2012, disminuint un 3,3 % del 2017 al 2018. I tot i que la despesa militar global segueix augmentant, 72 països han reduït la seva despesa militar relativa (en % del PIB) durant el 2018.

Aquestes últimes dades, una mica més positives, permeten afirmar que **és possible revertir les situacions de violència a favor d'una cultura de pau si la societat civil és capaç d'impulsar polítiques i accions per la pau.**

Imatge 1.1. Mapa resum de conflictes armats i construcció de pau (2018)
Font: Escola de Cultura de Pau, 2019.

Imatge 1.2. Situació de pau o violència als països (2018)
Font: Institute for Economics and Peace, 2019.

LA NECESSITAT DE CAPACITAR-NOS PER LA PAU: ACLARIM ALGUNS CONCEPTES

Per aconseguir polítiques i societats més pacífiques, cal que les persones ens capacitem per esdevenir constructores de pau, tant a nivell d'habilitats personals de relació i convivència, com d'anàlisi de conflictes i situacions complexes, així com d'acció política i social. Per això el primer pas és clarificar el concepte de pau, ja que tot i existir un ampli consens a favor de la pau, sovint es contradiu amb la realitat on es perpetuen guerres o atacs violents en nom de la pau. Juntament amb el concepte de *pau*, reflexionarem sobre els conceptes de *violència* i *conflicte*.

Pau

En el món occidental molta gent concep la pau com l'absència de guerra, de conflicte o de violència física. Aquesta concepció en la investigació per la pau es coneix com a pau *negativa* i massa sovint la reconeixem en les formes de fer política (per exemple, les guerres "preventives" o "defensives"), o en les maneres de fer entre persones (per exemple, l'aplicació de normes repressives i de càstigs humiliants en pro de la "bona" convivència).

Però el concepte de pau ha d'anar més enllà si vol servir per orientar com construir condicions de pau. És el que s'anomena la *pau positiva*.

Entenem la **pau positiva** com l'horitzó que tracem i, al mateix temps, el camí que cada dia fem, per aconseguir relacions respectuoses i cooperatives entre persones i una organització social en estructures justes i equitatives. Aprofundim-hi:

“és l'horitzó i al mateix temps el camí”: és important projectar la pau, tenir una utopia, una direcció que ens marqui cap on avançar. Alhora, per avançar en el nostre projecte de pau, és imprescindible que allò que fem, els nostres comportaments i pràctiques, ens ajudi a materialitzar-lo, i per tant que sigui coherent amb el nostre projecte de pau.

“per aconseguir relacions respectuoses i cooperatives”: situem la pau en la construcció de relacions, aquestes són fonamentals per a les persones, tant per la necessitat de vincles que tenim, com per poder respondre a altres necessitats bàsiques sabent-nos interdependents. Hem de ser capaces de construir relacions des del reconeixement, l'horitzontalitat i la cura mútua, la comunicació noviolenta i la capacitat de cooperar.

“estructures socials justes i equitatives”: la manera com ens organitzem col·lectivament per fer coses junts, per distribuir els recursos de forma equitativa, o senzillament per convidaure en els espais i temps que ens toqui compartir, ens condiciona en molts sentits. Cal que aquesta organització parteixi d'uns fonaments que ens permetin tenir cura de les necessitats bàsiques de totes les persones i evitar qualsevol tipus de violència.

En cada context històric i social amb temàtiques o problemes socials específics poden existir comprensions diferents del concepte de pau i les accions a prioritzar. Avançar cap a la pau demana d'un diàleg constant amb aquells temes que generen controvèrsia en un context determinat, tot aprofitant el conflicte com a oportunitat de creixement personal i col·lectiu.

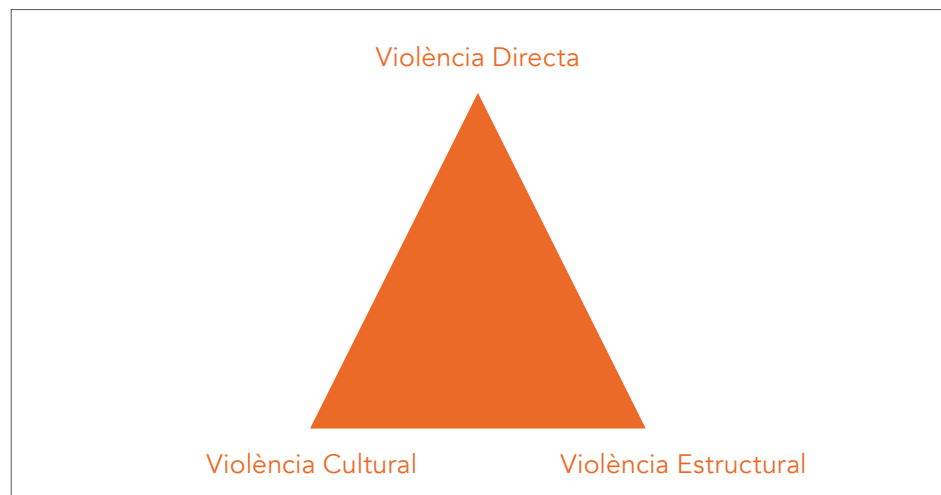
Per aprofundir-hi...

Persones d'arreu del món responen la pregunta “Què és per a tu la pau?” posant-la en relació amb l'experiència viscuda en països en conflicte o amb el seu compromís contra la guerra i per construir la pau. Accedir a les [càpsules de pau](#) de l'ICIP.

Violència

De la mateixa manera que les concepcions de pau poden posar l'èmfasi en uns factors o uns altres en funció del context, la violència també pot tenir manifestacions diferents.

Les persones poden ser víctimes de violència per causes fàcilment identificables o profundament invisibles. Segons Johan Galtung "la violència és present quan els éssers humans són influïts de tal manera que les seves realitzacions efectives somàtiques i mentals estan per sota de les seves realitzacions potencials" (Galtung, 1975). Dit d'una altra manera, la violència apareix quan el context no permet a la persona desenvolupar-se en totes les seves potencialitats. La pau requereix de la superació de qualsevol tipus de violència, tant les visibles com les que no ho són. Aquest autor diferencia tres tipus de violència:

Imatge 1.3.
Triangle de les violències,
segons Johan Galtung
Font: Galtung, 2003.

La **violència directa** és aquella que s'exerceix directament de persona a persona, o de grup a grup, de manera que es poden identificar les víctimes i també els victimaris. Sol prendre la forma de violència física, verbal o psicològica.

Un assassinat per violència de gènere, disparar a un enemic, una baralla entre bandes juvenils o entre grups d'aficions d'equips esportius contrincants, i altres formes de maltractament físic o psíquic són exemples de violència directa.

La **violència estructural** és aquella violència que forma part de l'estructura social. Se'n poden identificar fàcilment les víctimes, però no els victimaris, ja que l'origen no està en persones concretes, sinó en com s'ha establert el funcionament de l'organització social. Hi ha violència estructural quan les condicions del sistema són desequilibrades i beneficien algunes persones en detriment d'altres.

La violència estructural té les seves arrels en com es configura el funcionament d'un sistema social: la forma de distribució del poder, com s'organitzen els espais i temps, com es distribueixen els recursos, com es prenen les decisions i quines es prenen, o quines normes i codis de funcionament s'utilitzen. Pot existir violència estructural en qualsevol estructura social, des d'una petita empresa, associació o centre educatiu (segons els criteris i les normes per dirigir i organitzar l'entitat), a una administració (segons les polítiques i lleis que decideixi aplicar el govern), o al món (en funció del sistema econòmic imperant, la distribució del poder, les relacions internacionals, etc.).

La **violència cultural** es refereix a "aquell conjunt de valors, idees i conviccions que s'utilitzen per justificar o legitimar la violència estructural o directa, aquelles argumentacions que ens fan percebre com a 'normals' situacions de violència" (Galtung, 2003).

Aquests discursos banalitzen el recurs a la violència, o fins i tot justifiquen l'aprenentatge d'habilitats per exercir la violència. Com diu Vicenç Fisas, quan aquest fet és generalitzat, "quan això passa a la majoria de les persones, podem començar a referir-nos pròpiament a una cultura de la violència" (Fisas, 2002). Els models dels quals aprenem, siguin persones de referència, contes i llegendes, llibres de text, pel·lícules, notícies, etc. perpetuen models violents que altres persones al seu torn han après. Generació darrere generació manquen referències noviolentes.

La cosmovisió que sustenta un cert context cultural es conforma a través dels traumes, mites i glòries viscuts al llarg de molts anys. La interpretació que aquesta cultura en fa marca els seus valors impregnant la identitat cultural, això fa que costin tant de modificar: qüestionar els valors implica qüestionar la pròpia identitat. Això comporta una profunda crisi i explica per què la pròpia violència cultural és tan difícil d'identificar, de reconèixer i de superar.

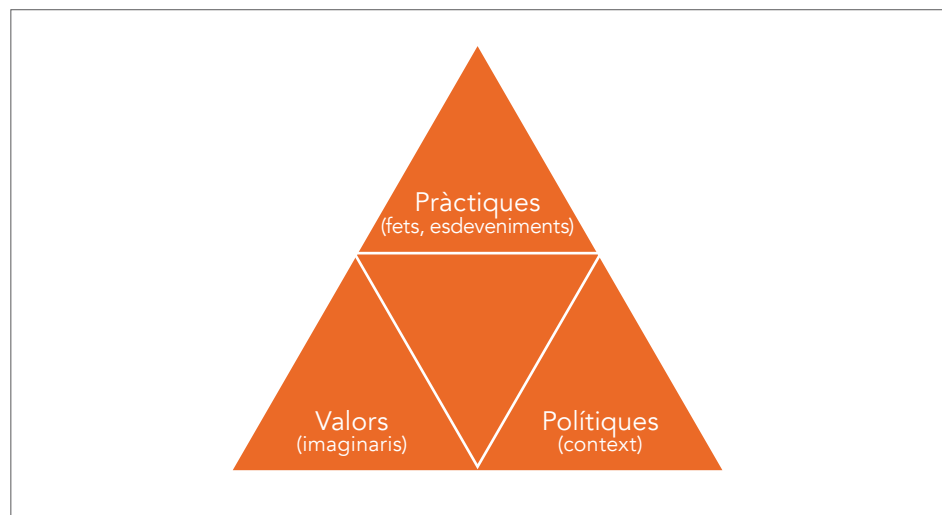
En la nostra cultura, la violència cultural rau en valors profundament arrelats com el masclisme, el capitalisme i la competitivitat, el colonialisme, l'economicisme, l'individualisme o el militarisme. Aquests valors influeixen enormement en la definició de les estructures socials, tot i que sovint sigui de forma implícita i inconscient.

El vincle entre pau i violència

Els conceptes de *pau* i *violència* es poden considerar com a antagònics. Tot i que avui en dia pugui semblar una obvietat, aquesta afirmació no hagués estat la mateixa en altres moments històrics: durant segles,

s'ha considerat que l'antònim de la *pau* era la *guerra*. La pau aspira que es donin relacions empàtiques i cooperatives entre persones i grups, i busca garantir unes condicions per respondre a les necessitats bàsiques de les persones i preservar la seva dignitat: la *violència* apareix quan aquestes són vulnerades.

Així, partint del triangle de les violències podem dibuixar el triangle de la pau que permeti aplicar polítiques de pau comprensives. Aquest triangle permet identificar quins són aquells fets i esdeveniments que generen *pau directa*, és a dir quines són aquelles bones pràctiques que fan pau; quin context ens cal crear per construir pau *estructural*, és a dir quines polítiques de pau ens cal fer; i quins són aquells valors que han d'impregnar el nostre imaginari, la nostra cosmovisió, per garantir una *pau cultural*. Així ens sorgeix un nou triangle que ens pot ser un instrument per superar la concepció abstracta de la pau i aterrar-la en pràctiques, polítiques i valors que ens ajudin a aprofundir en la seva construcció.

Imatge 1.4.
Incidir sobre les pràctiques, els valors i les polítiques de pau.
Font: Adaptació de l'Index for inclusion.

Dels triangles de pau i violència es pot deduir que superar violències i construir pau positiva és un procés complex, i la diversitat de temes que cal treballar és àmplia. Alhora, com hem dit, la pau és un procés dinàmic. A cada moment històric i en cada comunitat apareixen conflictes i temes controvertits específics que cal abordar. Aquests esdevenen els reptes que en aquell moment i en aquell lloc ofereixen oportunitats per aprofundir en la pau. Així hem avançat al llarg de la història.

Aquí es fan paleses les conseqüències de considerar el valor de la pau des d'una mirada de pau negativa o positiva. La *pau negativa* –que es limita a abordar la violència directa– planteja la pau com l'absència de conflicte i comporta una perspectiva molt negativa d'aquest valor: entén que només es poden abordar els conflictes a través de la violència confonent conflicte amb violència, per això l'objectiu fonamental és

eliminar-los per evitar la violència. Això explica per què la defensa d'un concepte de *pau negativa* alimenta la cultura de la violència.

Per contra, des del concepte de *pau positiva* s'entén el conflicte com una oportunitat de canvi i evolució.

Conflicte

Entenem el **conflicte** com "aquella situació de disputa o divergència en què hi ha una contraposició d'interessos (tangibles), necessitats o valors en pugna" (Cascón, 2000: 8).

Anomenem tal contraposició com a problema. El conflicte és un procés que s'origina amb la contraposició de necessitats i acaba en el moment que s'ha transformat de manera que les parts ja no el reconeixen com a tal. Amb el conflicte sovint també es transformen relacions i estructures. Per això preferim parlar de *transformació de conflictes* (Lederach, 2003), perquè ens situa en una actitud de descoberta i acceptació de la crisi i el canvi, tant a nivell personal com estructural. Paradoxalment, quan més profund és un conflicte, menys possible és retornar a la situació inicial.

És evident que en grups, comunitats i societats on conviuen persones diverses, amb necessitats diverses, inevitablement apareixen conflictes, molts i variats. El caràcter transformador del conflicte fa que, des de la cultura de pau, no es consideri un problema, sinó una oportunitat de canvi i evolució sempre que s'abordi sense violència i que aconseguixi canvis convenients per a les dues parts enfrontades. Així, el principal repte de la cultura de pau és com adquirir les capacitats individuals i col·lectives per afrontar i transformar els conflictes sense violència, en comptes de com evitar el conflicte.

De fet, l'acceptació del conflicte és un reconeixement del fet que totes les persones tenim necessitats legítimes. És també un indicador d'una societat que té interès en l'equitat i el respecte mutu. Acceptar el conflicte com un fet inevitable, natural i sa és doncs un exercici democràtic i de respecte a la diversitat.

Cultura de pau

La **cultura de pau** s'ha definit com el "conjunt de valors, d'actituds, comportaments i modes de vida que rebutgen la violència i prevenen els conflictes, incidint en les seves arrels mitjançant el diàleg i la negociació entre individus, grups i estats." (AGNU, 1999)

Entenem la *cultura de pau* com l'articulació entre allò que permet:

- Desmilitaritzar les ments, apreciar la diversitat, dialogar i obrir-se al pensament complex,
- Construir grups i comunitats pacífiques i amb capacitat d'abordar col·lectivament i de forma no violenta els reptes que se'ls plantegen (capacitats personals i grupals per tenir relacions no violentes i teixir una bona convivència des de la diversitat),

Amb allò que permet avançar en la pau global des de l'acció política, social i econòmica a nivell macrosocial (mediació i negociació política, superar el militarisme, construir capacitats de pau en contextos de violència armada, reparar danys i traumes després de la violència, cuidar el teixit socioeconòmic, etc.).

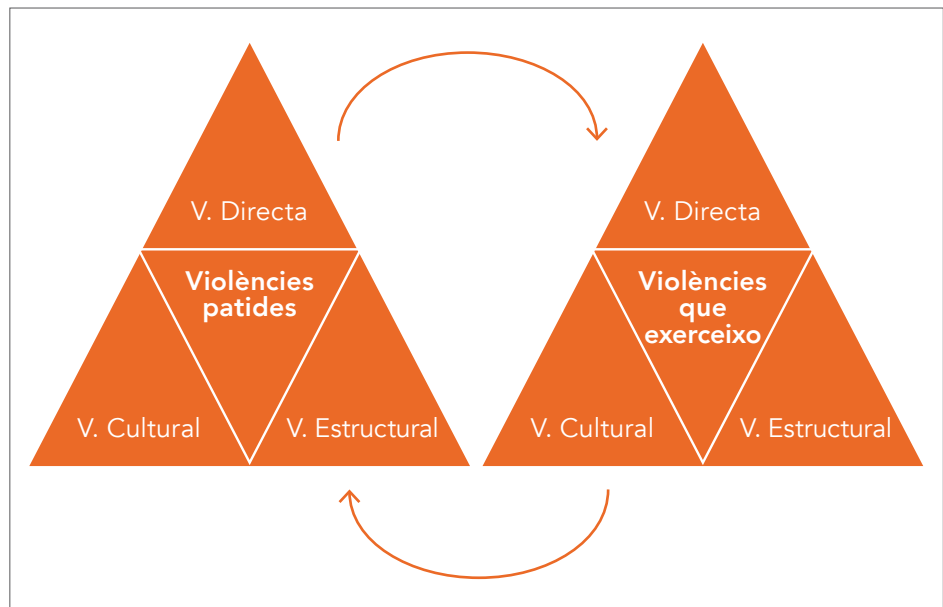
Així doncs, la *mirada de pau* aporta eines per abordar els conflictes sense violència, tant en l'àmbit microsocial com macrosocial. Per tant, la cultura de pau travessa tot allò que és social i es proposa com una **mirada per transformar les dificultats en reptes, i abordar-los des del valor de la cura mútua, la justícia social i el respecte.**

El que aporta el concepte de *cultura de pau* respecte al de *pau* és el reconeixement que la pau ha de formar part de la *cultura*, que ha de contagiar tots els aspectes de la vida (l'educació per la pau i la desmilitarització de les ments; assolir un desenvolupament econòmic i social sostenible; el respecte pels drets humans; l'equitat de gènere; l'estima a la diversitat i la solidaritat; la participació democràtica; la lliure circulació de la informació; i la pau i la seguretat internacionals). També remet a la idea que s'ha de cultivar, que requereix una pràctica quotidiana, i un esforç perseverant per fer-la florir.

ACTIVITAT D'AUTOAPRENTATGE

1. Analitza les teves pròpies violències. En l'esquema de l'esquerra anota violències que tu sentis rebre (de les quals et sents víctima), tant directes com estructurals i culturals. Seguidament, en l'esquema de la dreta anota violències en les quals tu sents que participes, que n'ets còmplice. Un cop ho hagin fet, observa el resultat i reflexiona sobre quines relacions hi ha entre unes i altres. Què creus que pots fer per reduir algunes de les violències identificades?

Imatge 1.5.
Anàlisi de les violències patides i exercides.
Font: Escola de Cultura de Pau.

2. Reflexiona sobre les teves capacitats de pau i omple la fitxa següent:

Les meves capacitats de pau		
<ul style="list-style-type: none"> • Com em comunico i relaciono? • Com m'informo i analitzo els problemes? • Com convisc amb la incertesa? <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	Les capacitats de pau del meu grup	
	<ul style="list-style-type: none"> • Com ens organitzem? • Com prenem les desicions? • Com ens cuidem i relacionem? • Com abordem els conflictes? <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	Les de la meva comunitat
		<ul style="list-style-type: none"> • Com són els codis de relació i comunicació predominants? • Com es respon als conflictes comunitaris? • Com es prenen les desicions sobre temes de la comunitat? • Qui? En quins espais? • Com es distribueixen els recursos? <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

Imatge 1.6. Anàlisi de les capacitats de pau. Font: Escola de Cultura de Pau.

3. Un cop identificades les violències que patiu i exerciu i les vostres capacitats de pau, reflexiona sobre quines violències que exerceixes creus que podries reduir a la teva vida, i quines capacitats de pau podries reforçar, i pren les mesures que calguin per a fer-ho realitat en el curt-mitjà termini.

QUÈ POTS FER-HI TU?

Actuar a favor de la cultura de pau inclou accions en una infinitat de camps:

Lluita contra el militarisme

Actuar per reduir aquelles dinàmiques estructurals que alimenten el militarisme i per tant els conflictes i violències armades. En aquest sentit hi ha diverses possibilitats:

— **Col·labora en campanyes a favor del desarmament.** Donar suport a campanyes i mobilitzacions adreçades a la població d'aquí, i sovint en sinergia amb campanyes internacionals globals, per exemple les campanyes a favor de tractats de no proliferació armamentística com la "Campanya Mundial contra la Despesa Militar", la "Campanya Internacional per l'Abolició de les Armes Nuclears" o "Stop Robots Assassins". Trobareu altres campanyes per al desarmament recollides aquí a les quals donar suport. A nivell català, podeu donar suport a Fundipau o al Centre Delàs d'Estudis per la Pau, entre altres centres que promouen campanyes per al desarmament.

— **Consumeix èticament.** Vetllar perquè el meu consum no col·labori a alimentar el militarisme. Retirant els diners de la banca armada (la campanya "Banca Armada" denuncia el paper dels grans bancs en el finançament d'armes, i vetllant perquè els productes que consumeixes (coltan dels productes tecnològics, benzina, drogues, etc.) no alimentin conflictes armats (campanya "Tecnologia lliure de conflicte").

— **Vetlla per no naturalitzar el militarisme en l'educació.** La campanya "Desmilitaritzem l'educació" denuncia aquelles iniciatives que promouen l'educació pel militarisme. Hi pots donar suport quan organitzin activitats de protesta en espais educatius com la fira Expojove a Girona, el Saló Estudia a Barcelona, etc.

Dona suport a iniciatives de construcció de pau

Per a les persones i comunitats que viuen en territoris que pateixen conflictes armats o situacions greus de violència, el suport internacional pot ser important, sempre que respongui a necessitats i demandes locals i es faci en coordinació amb entitats amb reconeixement i expertesa en el tema a tractar. Per això, abans de decidir-nos a participar d'accions de suport, cal prendre consciència dels impactes desitjats o no que aquestes poden tenir, i informar-nos a fons de l'entitat que les impulsa, tant de si es correspon a plantejaments de pau global, justa i descolonial,

com de si les seves activitats tenen uns impactes positius en el territori. Arreu del món hi ha múltiples i diverses iniciatives impulsades per la societat civil a les quals pots donar suport fent-te'n soci/a. Vegem-ne alguns exemples:

— **Participa a l'SCI Catalunya**, una de les 42 branques que configuren la xarxa centenària Service Civil International, un moviment de voluntariat internacional per la construcció de pau. L'SCI Catalunya treballa per promoure la cultura de pau, la justícia global i l'apoderament de la societat civil com a eines de transformació social a Catalunya, País Valencià, Illes Balears i Andorra. Aquest treball es fa des d'una visió associativa de base i en xarxa amb altres entitats del territori i internacionals.

T'hi pots involucrar participant a un voluntariat internacional de curta o de llarga durada, coordinant un camp de voluntariat al territori, formant part d'un grup d'activisme local o assistint a les formacions, tallers i activitats que l'SCI Catalunya fa al llarg de l'any. [Aquí](#) tota la informació.

— **Contribueix a la cooperació per la pau** que busca col·laborar a generar condicions de pau duradora en contextos de violència. Inclou des d'incidir en les causes de les guerres, com accions adreçades a buscar mecanismes per una explotació justa dels recursos naturals, atendre persones refugiades o desplaçades o reconstruir allò devastat per la guerra (infraestructures i serveis) a través de projectes de cooperació per al desenvolupament en context de tensió o conflicte armat (alguns exemples d'organitzacions les podeu trobar al directori de [Lafede.cat](#), la Federació d'Organitzacions per la Justícia Global. A nivell internacional, Peace Direct, Search for Common Ground, entre altres).

— **Acció Humanitària** en situacions d'emergència. Algunes entitats de referència son [Metges sense Fronteres](#) i [Open Arms](#).

— **Protecció de persones defensores de drets humans**, col·lectiu sovint perseguit i amenaçat en context de conflicte armat o tensió. Algunes entitats de referència internacional son [Brigades Internacionals de Pau](#), [Forces de Pau Noviolentes](#) o [International Action for Peace](#), entre d'altres moltes iniciatives locals de protecció a persones amenaçades en context de violència. A nivell de l'estat espanyol, també podeu trobar la plataforma [Defender a quien defiende](#). Pots fer-te voluntària en aquestes organitzacions per a fer acompanyament a persones defensores de drets humans amenaçades.

Construeix capacitats de pau en l'entorn proper

Un altre gran impacte a aportar per una cultura de pau és fer de la nostra pràctica quotidiana en els nostres entorns socials i laborals una pràctica de pau, per això ens cal un compromís d'aprofundir en aprendre i aplicar les màximes habilitats de pau.

— **Tenir cura de les relacions** amb les persones amb qui ens toca conviure. Podem capacitar-nos individualment amb eines de comunicació assertiva i noviolenta (CNV) i sumar-nos a l'impuls dels qui la promouen, la comunitat [CNV](#). També podem promoure l'ètica de la cura en aquells grups, col·lectius i institucions on participem. La guia [Sembrant cures de Lafede.cat](#) ens ho posa fàcil.

— **Adquirir habilitats d'anàlisi de conflictes**: saber buscar informació contrastada, conviure amb la pluralitat de perspectives, centrar-nos en necessitats i no en postures, i no confondre les persones amb els problemes que podem compartir.

— **Aprendre a conviure amb la diversitat**. Lluitar contra la discriminació i el discurs de l'odi (veure [#BCNvsOdi](#)), fent evidents entre els qui t'envolten aquelles situacions de discriminació, o sumant-te a campanyes antirumors del teu territori (veure exemple de l'[Estratègia BCN Antirumors](#)).

BIBLIOGRAFIA

Barbeito, Cécile; Caireta, Marina (2008). *Jocs de Pau. Caixa d'eines per educar per una cultura de pau*. Madrid: Catarata.

Barbeito, Cécile (2017). *122 accions fàcils (y difícils) para la paz*. Madrid: Catarata.

Escola de Cultura de Pau (2019). *Alerta 2019! Informe sobre conflictes, drets humans y construcció de pau*. Barcelona: Icaria.

Fisas, Vicenç (1998). *Cultura de pau y gestió de conflictes*. Barcelona: Icaria.

Institute for Economics & Peace (2018). *Global Peace Index. Breafing*.

Galtung, Johan (2003). *Paz por medios pacíficos*. Gernika: Bakeaz / Gernika Gogoratuz.

Lederach, John Paul (2000). *El abecé de la paz y los conflictos. Educar para la paz*. Madrid: Catarata.

Lederach, John Paul (2003). *Transformació de conflictes. Petit manual d'ús*. Barcelona: Icaria-ICIP.

SIPRI (2019). *"World military expenditure grows to \$1.8 trillion in 2018"*.

AGNU (1999). "Declaració i Programa d'acció sobre una cultura de pau", Resolució 53/243. Assemblea General de les Nacions Unides.

UNODC (2019). *Global study on homicide 2019*. Viena: UNODC.

ALTRES RECURSOS D'INTERÈS

Sobre el Decenni de Cultura de Pau:

Pàgina de la UNESCO sobre Cultura de Pau i noviolència:

<https://en.unesco.org/themes/building-peace-programmes>

Pràctiques de Cultura de Pau i Avaluació del Decenni de Cultura de Pau:

<http://decade-culture-of-peace.org/spanish.html>

Notícies de Cultura de Pau:

<http://cpnn-world.org/new/>

Altres entitats de pau destacades:

Asociación Española de Investigación para la Paz:

<http://aipaz.org/>

Fundipau:

<http://fundipau.org/>

Centre Delàs:

<http://www.centredelas.org/>

ICIP:

<http://icip.gencat.cat/ca/institut/>

